

NEKOLIKO PRINOSA TEKSTU HRVATSKIH PJESAMA MARKA MARULIĆA

Bratislav Lučin

UDK: 821.163.42. Marulić, M. - 1.07
Izvorni znanstveni rad

Bratislav Lučin
Marulianum
S p l i t

1. O IZVORIMA I KORPUSU

1.0. Tekstovi nekoliko Marulićevih pjesama i nakon dosadašnjih izdanja ostavljaju prostora za određene poboljšice i dopune. Iako nije riječ o velikim zahvatima, ipak ih je potrebno izvršiti, kako bi te pjesme u budućim izdanjima bile koliko je moguće vjernije izvornoj auktorskoj volji. Ovdje će se tekstološkoj raščlambi podvrgnuti tri pjesme: *Spovid koludric od sedam smartnih grihov*, *Poklad i Korizma* i *Slavić*. U prilogu se daje i kritičko izdanje *Slavića*.

1.1. No neke će poslove trebati revidirati već na razini uspostave izvora i korpusa Marulićevih hrvatskih pjesama. U izdanju objavljenom u *Sabranim djelima Marka Marulića (Pisni razlike, prir. Josip Vončina, Split 1993 — dalje PR)* popisani su rukopisni izvori i pobrojane su pjesme koje prireditelj prihvaća odnosno ne prihvaća kao Marulićeve. Kao izvori navedeni su (str. 11-12):

- I. Zbornik NSK u Zagrebu (R 6634) (*R*)
- II. *Vartal* Petra Lucića (*V*)
- III. Rukopis Ivana Lulića (*L*)
- IV. Kukuljevićev rukopis (*K*)

Ipak, treba dodati da za pjesme uvrštene u *PR* postoji još nekoliko rukopisnih izvora. To su:

V. Osorsko-hvarska pjesmarica (Arhiv HAZU, sign. I a 62), nastala oko 1530. godine (O):¹

Počinje pisan bogoljubna na slavu i počten'je Dive Marije od začetja Isusova, f. 8v-11² (usp. *Od začetja Isusova*, PR, str. 153-156);

De Asumtione domine, f. 20-23v (usp. *Od uzvišen'ja Gospina*, PR, str. 162-166);

Duša osujena govori; Isus duši osujeni govori, f. 43-45v (usp. *Govoren'je duše osujene i odgovor Isusov*, PR str. 167-170);

“O slaviću, ki privartaš” (bez naslova), f. 93-101 (usp. *Slavić*, PR, str. 39-53).³

VI. Splitska pjesmarica trogirskoga kaptola, nastala krajem 16. ili u 17. st. (S):⁴

Bolje je, di, uboštvo z dobrotom, ner blago s častju tašćom, f. 50v;⁵ ista pjesma, bez naslova, ponovno na f. 55 (usp. *Suprotiva slasti od blaga*, PR, str. 120);

Tužen'je grada Hjeropolima, moleći Papu da skupi gospodu karstjansku ter da ga oslobodi od ruk poganskih, f. 55-57v (usp. PR, str. 144-147; na str. 203. kaže se za stihove 123-128 da ne postoje u R, ali ne kaže se da su preuzeti iz S, odnosno iz Zaninovićeve izdanja, odakle je uzet i pun naslov pjesme);

Isukarst govori grišnikom, f. 64v-65 (usp. PR, str. 160-161);

Od slavića, 65v-71v (usp. što je o tekstu te pjesme u PR rečeno uz O);⁶

Počinje psalam Miserere, f. 80v-81 (usp. *Stumačen'je psalma Miserere mei Deus*, PR, str. 142-143).

¹ Za pjesmaricu i prvo izdanje *Slavića* usp. Franjo Fancev, “Nova poezija Splitsanina Marka Marulića”, *Rad JAZU*, knj. 245, Zagreb 1935, str. 1-72 (os. 17. i d.; 46-53).

² Folijaciju O navodim prema brojevima u donjem dijelu stranice rukopisa (a ne prema Fancevu).

³ Iz O je, izravno ili iz Fancevljeva izdanja (u bilj. 1), upravo i preuzet tekst *Slavića* za PR.

⁴ O pjesmarici usp. Antonin Zaninović, “Marulićeva pjesma: Tuženje grada Hjeropolima”, *Prilog II. Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku god. 1924-1925*, Split 1925; Zaninović o dataciji S kaže: “ne bih rekao, da prelazi 17. vijek” (str. 1); Vjekoslav Štefančić, “Još Marulićevih stihova”, *Zbornik u proslavu petstogodišnjice rođenja Marka Marulića 1450-1950*, Zagreb 1950, str. 281-298 (283); Štefanić smatra da S potječe iz 17. st.; Hrvoje Morović, “Dva Petrarkina soneta u prijevodu Marka Marulića”, *Sa stranica starih knjiga*, Split 1968, str. 31, 42-46 (prvi put tiskano u nešto drukčijem obliku pod naslovom “Dva Petrarkina soneta u prijevodu anonimnog renesansnog prevodioca iz splitske sredine”, *Mogućnosti*, Split 4 [1957], br. 12, str. 1038-1042). Morović smatra da S potječe iz kraja 16. st.

⁵ Folijacija S je moja.

⁶ Fancev je objavio razlike S naspram O u svojem radu “Naučna istraživanja starije hrvatske književnosti g. 1933 i 1934”, *Ljetopis JAZU za godinu 1933/34*, sv. 47, Zagreb 1935, str. 116-142 (os. str. 120. i str. 123-125: “Popravci i nadopune tekstu Marulićeve pjesme ‘Od slavića’”). I tu je međutim izostavljena čitava jedna strofa iz S (u mojem izdanju

VII. Rkp. 397. knjižnice Franjevačkoga samostana u Dubrovniku (D):⁷

Izbirci nauka (ulomak iz *Dobrih nauka*, stihovi 255-303), str. 363-364 (usp. *Dobri nauci*, PR, str. 78-101).

Da rukopisi V-VII. zavrjeđuju podrobno konzultiranje pri izradbi valjana izdanja Marulićevih hrvatskih tekstova, dovoljno svjedoče primjeri koji će se navesti u nastavku ove studije. No oni nisu jedini.

1.2. Jagić je (SPH I, str. 6-11) zabilježio uz koje je pjesme u rukopisima V, L, K izričito naveden Marulić kao auktor. Ti se dragocjeni podatci prenose u predgovoru PR, ali uz jednu omašku (str. 16):

“V. Nema izričitih dokaza o Marulićevu autorstvu za pjesme iz rukopisa K:

20. *Anka satira*

21. *Poklad i Korizma*”

Točnosti radi treba reći da se *Anka satira* ne nalazi u rukopisu K, nego u V, kao što i piše u Jagića (str. 11).

1.3. U popisu pjesama koje su uvrštene u SPH I, ali za koje prireditelj PR kaže da “nema nikakvih dokaza o Maruliću kao autoru”, te ih “iz njegova (ih) opusa treba isključiti” (PR, str. 16), navedene su među inima:

“24. Svarh muke Isukarstove (172-190)”

“27. Naslidovan’je Isukarsta (197-208)”

“42. Prikazan’je historije svetoga Panucija (273-278)”

No pjesma *Svarh muke Isukarstove* navedena je u PR među onima koje su izričito potvrđene kao Marulićeve (PR, str. 14, br. 7) i tiskana je u PR na str. 121-139.⁸

Za pjesmu pak *Naslidovan’je Isukarsta* zapaženo je prije izdanja PR (a i poslije njega) da je zapravo prepjev jednoga poglavlja iz Marulićeva *Evangelistara*.⁹ To doduše nije izričit dokaz o Maruliću kao auktoru, ali je vrlo snažan argument za takvu pretpostavku.

to su stihovi 545-552), prije toga dva puta je obrojčana strofa 63. i načinjeno je više pogrešaka u transkripciji. Da se izbjegnju dalji nesporazumi, valja konačno reći da *Od slavića* ima 560 stihova + 12 (sfragida), dakle ukupno 572 stiha, u 70 strofa + 1, kao što je razvidno iz ovdje priloženoga kritičkog izdanja pjesme.

⁷ Usp. F a n c e v, n. dj. (u bilj. 1), str. 10-11 (u bilj. 14). Fancev se poziva na katalog I. A. K a z n a č i ć a, *Biblioteca di fra Innocenzo Ciulich nella libreria de’ RR. PP. Francescani di Ragusa* [redatto da Augusto Casnacich], Zara 1860, br. 141. na str. 39-40. Fancev je očito rukopis konzultirao *de visu*, jer u Kaznačića piše samo: “Neke pjesme ilirske predmeta bogoljubnoga, ali ne ciele.”

⁸ Usp. napominjem da je *Prikazan’je historije svetoga Panucija* ipak objavljeno kao Marulićevo u ediciji *Sabrana djela Marka Marulića*, u svesku *Dijaloški i dramski tekstovi* (prir. Nikica Kolumbić, Split 1994, str. 153-160).

⁹ Usp. V i n k o G r u b i š i ć, “Marko Marulić entre deux traditions littéraires: latine et glagolitique”, *Annali dell’Istituto universitario orientale (AION). Sezione slava*, Napoli 16/17 (1973/1974) [1975!], str. 21-55 (na str. 36-38); M l a d e n P a r l o v, “Je li *Naslidovan’je Isukarsta* Marulićeva pjesma?”, *Colloquia Maruliana* VI, Split 1997, str. 81-86.

2. KRATICE IZDANJA KOJA SE SPOMINJU U DALJEM TEKSTU

Jagić	<i>Pjesme Marka Marulića</i> . Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski, JAZU, Zagreb 1869 (SPH I). Jagić je dotjerao tekstove koje je priredio Kukuljević, dodao je kritičke bilješke ispod tekstova i zapise u <i>V</i> , <i>L</i> i <i>K</i> koji upućuju na Marulićevo auktorstvo (usp. SPH I, str. 6-11).
Slamnig	<i>Judita, Suzana, pjesme</i> . Priredio Ivan Slamnig. Zora - Matica hrvatska, Zagreb 1970 (PSHK 4).
Franičević	<i>Judita, pjesme</i> . Priredio Marin Franičević. Školska knjiga, Zagreb 1974 (2. izd. 1976).
Franičević i Morović	Marko Marulić: <i>Versi harvacki</i> , uredili Marin Franičević i Hrvoje Morović, Čakavski sabor, Split 1979.
Vončina	Marko Marulić: <i>Pisni razlike</i> , priredio Josip Vončina, Književni krug, Split 1993.
Lučin	M. Marulić, <i>Duhom do zvijezda</i> , izbor i predgovor Bratislav Lučin, Mozaik knjiga, Zagreb 2001.

3. SPOVID KOLUDRIC OD SEDAM SMARTNIH GRIHOV

Jedini rukopisni izvor je *K*. Pjesmu su u cijelosti objavili Jagić, Slamnig, Franičević, Franičević i Morović, Vončina, Lučin.

3.1. Nekoliko je emendacija uvedeno bez potrebe:

Stih 101:

<i>K</i>	priminusce
Jagić	priminuvše
Lučin:	priminuše
Ostali	priminuvši

Umjesto emendacije dovoljno je uvesti dvotočje:

Priminuše: pojde ubogi¹⁰

Stih 422:

<i>K</i>	pogardisce
Vončina	pogardit će
Ostali	pogardiše

Kontekst posvjedočuje da je riječ o prošlosti, pa ne treba aorist pretvarati u futur; tomu u prilog govori i aorist *Pogardi ga* u sljedećem stihu.

¹⁰ Slična uporaba jukstapozicije umjesto hipotakse može se naći u Marulićevim *Poslanicama Katarini Obirtića*. Usp. o tome Smiljka M a l i n a r, "Marulićeva hrvatska proza", u knjizi *Od Marulića do Marina*, str. 61-143 (124-125); (prvi put objavljeno u *Colloquia Maruliana* XI, Split 2002, str. 269-322 [309-310]).

Stihovi 445-452:

Najprije treba valjano odčitati stih 448 (pogrešno: 450), jer to dosad nije učinjeno.

<i>K</i>		Ostali (osim Lučina)	
Nechies gizdom sebe odit	445	Nećeš gizdom sebe odit	445
da u prip[r]oste hagle hodit		da u priproste halje hodit;	
Dali chad nech suite oduarchi		snet ćeš pasac i s nožićem	
<u>i uolit se surt u urichi</u>		a opasat se konopčićem.	
Snetchies pasac i snosichiem		Dali kad neć' svite odvrići (odvarći)	
A opasatse conopcichiem	450	<u>i voliš se sjat u vrići.</u>	450
Iznutargneh ghizde brati		iznutarnje ć' gizde brati,	
i izuansche odpuschati		i (a) izvanjske odpuščati,	

“Sjati se u vreći” ni samo po sebi ni u danom kontekstu nema smisla. Opatica prigovara koludrici koja predstavlja *blud*, a koja se odijeva odveć svjetovno i urešena je srebrom i svilom (386-390). Budući da se ona ne želi sama okaniti gizdanja, opatica joj objavljuje da će se ubuduće ipak morati odijevati kao redovnica (445-452). U tom kontekstu zapis stiha 448. u *K* može se emendirati ovako:

<i>K</i>	Lučin
i uolit se surt u urichi	i volit se svit uvrići

Svit je tu genitiv množine, a glagol *uvrići se* znači “riješiti se (čega), osloboditi se”.¹¹ Stihove 447-450. treba dakle čitati ovako:

Nećeš gizdom sebe odit,	445
Da u priproste halje hodit.	
Dali kad neć' svite odvarći,	
I volit se svit uvrići:	
Snet ćeš pasac i s nožićem	
A opasat se konopčićem,	450
Iznutarnje ć' gizde brati,	
I izvanske odpuščati.	

U prijevodu na suvremeni hrvatski jezik oni znače:

Nećeš gizdom sebe zaodjenuti,	445
Nego u priprostim haljama hoditi.	
Ali kad ne želiš odbaciti svite	
I radije se svitâ osloboditi:	
Skinut ćeš pojas s nožićem	
I opasati se konopčićem,	450
Nutarnje ćeš gizde skupljati	
A vanjske napuštati.	

¹¹ Usp. *Anka satira*, 95: *toga se ne moć uvrići*; Milan M o g u š, “Rječnik Marulićevih *Pisni razlikih*”, *PR*, s. v. *uvrići se*.

Nejasno je zašto prethodni prireditelji mijenjaju redosljed stihova u rukopisu, premještajući 447-448. iza 449-450.

3.2. Držim ipak da su opravdane emendacije u stihovima 384. te u 429, 430. i 435, što ih je uveo Jagić, a od njega preuzeli i ostali, dok ih nema u Vončininu izdanju.

Stih 384:

K **zauarsise** malo ledna
 Jagić **zavargši se** malo ledjma
 Vončina **zavarši se** malo ledna

Stihovi 429-436:

K	Jagić i ostali	Vončina
Agnes Techla Petronela i ostale chihie sila 430	Agnes, Tekla, Petronila ; i ostale, kih ni sila 430	Agnes, Tekla, Petronela ; i ostale, kih je sila 430
Chragli moxe pripraviti Isucharsta ostauti	kralji može pripraviti, Isukrsta ostaviti	kralji može pripraviti, Isukrsta ostaviti,
Ni tochoje chmusu poiti a cistignu suoyu oyti	ni tokoje k mužu pojti, a čistinjnu svoju ojti.	ni tokoje k mužu pojti, a čistinjnu svoju ojti.
Jere znahu da cich mene 435 Angelonche bit tachmene	Jere znahu, da čiščene , 435 angelom (an'jelom) će bit takmene;	Jere znahu da cić mene 435 an'jelom će bit takmene;

Za jednostruku negaciju u 430-431: *kih ni sila... kralji može pripraviti* (umjesto: *ne može*) usp. *Od naslidovan'ja Isukarstova, I,III: Nitkor bez njega razumi ali pravo sudi*, prema latinskom: *Nemo sine illo intelligit aut recte iudicat*.¹²

4. POKLAD I KORIZMA

Pjesma *Poklad i Korizma* sačuvana je samo u K. Objavili su je Jagić, Slamnig, Franičević, Franičević i Morović, Vončina, Lučin. *Nijedno* dosadašnje izdanje ne sadrži marginalne naslove, koji su uglavnom jasno vidljivi u K:

<u>Uz stih</u>	<u>Marginalni naslov</u>
1	Fra Dezun Tarbuška
13	Fra Bobok Kulina
19	Fra Sutil Grosoga
21	Fra Posturad Svejila Cok[ulom] ubi
24	[...] (nečitko u fotokopiji rukopisa koju sam imao na raspolaganju)

¹² Na takve i druge pojave "reakcije hrvatskoga teksta na poticaje latinskoga izvornika" upozorila je S. M a l i n a r, n. dj. (u bilj. 10), str. 71 (u knjizi) odnosno 275 (u *Colloquia Maruliana XI*).

39	Fra Bdilo Drimuši, fra Harlac Linoti
66	Čistosrid
94	Poklad umri
121	Isukarsta žežini

Iako su kratki i malobrojni, važni su iz triju razloga: nerazdvojan su dio auktorskoga teksta, dodatno osvjetljaju njegovu žanrovsku pripadnost, pa i ojačavaju tezu o Marulićevu auktorstvu pjesme. Naime, u hrvatskoj epici 16. i 17. st. često se javljaju marginalne bilješke i naslovi (u *Juditi*, *Suzani*, *Davidijadi*, u Zoranićevim – doduše pretežito proznim – *Planinama*, u *Vili Slovinki* Jurja Barakovića). U hibridnoj žanrovskoj iskaznici *Poklada i Korizme* mogu se, prema Dunji Fališevac, jasno razaznati i elementi epskog, ostvareni kroz parodiju viteške, dvorske epike – a karakterističnu pratnju prije spomenutih Marulićevih epskih djela čine upravo marginalni naslovi (i bilješke).¹³ Prema tomu, pojava marginalija, makar i rudimentarnih, u *Pokladu i Korizmi* može se tumačiti kao epski signal, i to tipičan za Marulića.¹⁴

5. OD SLAVIĆA

Tekstološki je u najlošijem stanju Marulićeva pjesma *Od slavića*. Sačuvana je u dvama rukopisima: *O* i *S*. Objavio ju je prema *O* Franjo Fancev godine 1933, a zatim je godine 1935. prema *S* dao ispravke i dopune (ne tiskajući ponovno čitav tekst pjesme). Ti ispravci i dopune nisu uzeti u obzir u *PR*, gdje je prireditelj samo tu i tamo emendirao Fancevljev tekst objavljen 1933. Mirko Tomasović upozorio je na zaboravljene Fancevljeve popravke 1996, također ne objavljujući cjelovit tekst.¹⁵

U prilogu ovom radu objavljuje se kritičko izdanje pjesme *Od slavića*, u kojem su razvidne razlike teksta u *O* i u *S*. Ovdje se ipak daje nekoliko odabranih primjera (transkripcija *O* preuzeta je iz *PR*), da bi na prvi pogled bilo jasno koliko je pri uspostavi teksta *S* nezaobilazan izvor (često bolji od starijega *O*).¹⁶ Kao ilustracija ne navode se one dvije “popunjene” strofe ni sedam (trebalo je biti osam) novih, što ih je prema *S* donio Fancev, nego nekoliko “sitnijih” mjesta.

¹³ O marginalnim naslovima u hrvatskoj renesansnoj književnosti i u Marulićevim djelima usp. Dunja F a l i š e v a c, “Udio humanizma u hrvatskoj epici 16. i 17. stoljeća”, *Dani Hvarskog kazališta XVIII – Hrvatski humanizam: XVI. stoljeće – protestantizam i reformacija*, Split 1992, str. 49-64 (os. 56-57); B. L u č i n, “O marginalnim bilješkama u *Juditi*”, *Colloquia Maruliana* V, Split 1996, str. 31-56. O žanru *Poklada i Korizme* usp. D. F a l i š e v a c, “Rodovske i žanrovske odrednice Marulićeva *Poklada i Korizme*”, u knjizi *Stari pisci hrvatski i njihove poetike*, Zagreb 1989, str. 71-86. O Marulićevu auktorstvu *Poklada i korizme* (koje nije izravno potvrđeno) usp. J. Vončina, “Napomene o ovom izdanju”, *PR*, str. 16.

¹⁴ Marginalne naslove u pjesmi *Od slavića* zacijelo je Marulić preuzeo iz svojega latinskog predloška (usp. izdanje izvornika navedeno u bilj. 21).

¹⁵ M. T o m a s o v i ć, “Marulićeva trojezičnost”, *Colloquia Maruliana* V, Split 1996, str. 5- 11.

¹⁶ *O* ipak sadrži važan dodatak, kojega nema u *S*: sfragidu (grč. σφραγίς = pečat), tj. stihove u kojima pisac navodi svoje ime; najpoznatija je sfragida ona Vergilijeva u *Georgikama* (4,559-566).

Prema O:		Prema S:
Šesto vrime pak opoldne, kad vrućina žešća nju spne, zvisje, zvisje umrit jur mne, slomi bo ju jur trudnost.	45	Šesto vrime pak opoldne, Kad vrućina žešća nju spne, Zvižje, zvižje umrit jur mne, Slomi bo ju jur trudnost.
Jur su riči nje saspile, samo kljuna ogrivile, spustila je jure žile, dahće, dahće neboga.	50	Jur su riči nje saspile, Samo kljuna krivi vile, Spustila je jure žile, Dahće, dahće neboga.
Toj smo rekli, a sad ovu pisan krasnu slavićevu ka zakonu Isusovu hoćemo priložiti.	60	Toj smo rekli, a sad ovu Pisan krasnu slavićovu Ka zakonu Isusovu Hoćemo priložiti.
A vrimena ovaj jesu božje časti dane ke su, človičjemu duhu ime su ljudem, ajme, neharnim. I jutarnjle vrime, u ko človik stvoren, blag bi da to parvo blago zgubi, po ko	70 75	A vrimena ovaj jesu Božje časti dane ke su Človičjemu duhu i mesu, Ljudem, ajme, neharnim. Iutarnje je vrime, u ko Človik stvoren blag bi, da to Parvo blago zgubi, po ko
pokle Boga ja ne znati.		Poče Boga ne znati.
Bog človiku Gospod služi, stvorac stvorcu zdriši uzi sebe pridav smartnoj tuzi.	335	Bog človiku, Gospod služi, Stvorac stvoru zdriši uzi, Sebe pridav smartnoj tuzi.
O, da bi mi k tebi moć prit, parsi tvojih i ondi umrit, u jamu se rane uzrit, Gospodine od milosti!	380	O, da bi mi k tebi moć prit, U jamu se rane uvrit Parsi tvojih i ondi umrit, Gospodine od milosti!
Tako t' bi se utažile tuge Isusa, ustavile i ke su se navadile u mom sarcu žalosti.		Tako t' bi se utažile Tuge i suze ustavile I ke su se navadile u mom sartcu žalosti.
Deveto vrime boj ono je u kom Isus, na križ stoje, s vapjem zvapi: Svaršeno je! S tim izdaše rečen'jem.		Deveto bo vrime ono je U ko Isus, na križ stoje, Vapjem zvapi: Svaršeno je! S tim izdaše rečen'jem.
Suncu zrake potamniše, stin'je puknu, trusi biše, grobove se otvoriše, razdvoji se templa varh.	465	Sunca zrake potamniše, Stin'je puknu, trusi biše, Grobove se otvoriše, Raspoli se templa konik.

Već iz ovih nekoliko primjera jasno je zbog čega pjesmu *Od slavića* treba napokon objaviti u izdanju temeljenu na oba rukopisa. Valjano uspostavljen tekst pokazuje, ktomu, da Marulić (naravno) nema problema s netočnim rimama, smislenošću rečenice i brojem slogova u stihu, kao što bi se moralo misliti na osnovi teksta u *O*. Naprotiv, postaje razvidno da je pred nama vrlo dotjerana pjesnička tvorevina, s visokom razinom formalne izvedbe (dostaje pogledati kako je ostvarena strofa 8+8+8+7+8+8+8+7 sa srokovima *aaabcccb*, tijekom 560 stihova!) i s vješto ostvarenim makaronskim poigravanjem na relaciji hrvatski – latinski – talijanski.¹⁷ Time ponešto gubi na uvjerljivosti pretpostavka da *Od slavića* “mora da ide još u prve početke Marulićeva versifikovanja uopće”, kada on još “nije imao ni izgrađena pjesničkog jezika”,¹⁸ tj. da pjesma “pripada Marulićevoj početnoj fazi”.¹⁹ Preispitivanje zaslužuje i Fancevljeva ocjena da je Marulićev prijevod “ne samo prilično slobodan već i pjesnički vrlo slab”.²⁰ Slobodan nedvojbeno jest – ali takav postupak u Marulićevo vrijeme nije ni neobičan ni sam po sebi manje vrijedan. O samoj pak kakvoći pjesmotvora trebat će, mislim, drugačije suditi. Svakako, bilo bi poželjno na temelju pouzdano uspostavljena teksta provesti traduktološku analizu.²¹

6. UMJESTO ZAKLJUČKA

Tekstološka revizija koju sam proveo u istraživanjima *Judite*, *Suzane* i ovdje obrađenih pjesama ukazuje na to da bi valjalo ispitati stanje teksta i u ostalim Marulićevim hrvatskim stihovima.²² Pridodaju li se iznesenim spoznajama tekstološki prilozi Nevena Jovanovića pjesmi *Utiha nesriće* te zaključci Vinka Grubišića i Mladena Parlova o mogućem Marulićevu auktorstvu pjesme *Naslidovan'je Isukarsta*,²³ postaje jasno da izdavanjem Marulićevih hrvatskih stihova u ediciji *Sabrana djela* tekstološki, pa ni atribucijski, posao nipošto nije završen, te da će u dogledno vrijeme trebati razmisliti o novom, poboljšanom izdanju.

¹⁷ O tome usp. T o m a s o v i ć, n. dj. (u bilj. 14), str. 8-10.

¹⁸ Usp. F a n c e v, n. dj. (u bilj. 1), str. 23, 40.

¹⁹ Usp. V o n č i n a, n. dj. (u bilj. 13), str. 14.

²⁰ Usp. F a n c e v, n. dj. (u bilj. 1), str. 23.

²¹ Taj predložak, naslovljen *Philomela*, tradicionalno se pripisivao sv. B o n a v e n t u r i, pa tako bilježi i Marulić u svojoj sfragidi (“Bonaventure ki svetoga / Vam Slavića latinskoga / Jur harvacki naučih peti”, 561-563). Pjesma je uvrštena i u standardno izdanje Bonaventurinih Sabranih djela (*S. Bonaventurae Opera omnia*, Ad Claras Aquas [Quaracchi] 1898, sv. VIII, str. 669-674). Već je u tom izdanju izražena ozbiljna sumnja da bi auktor bio sam Bonaventura (str. 669, bilj. 3). Noviji priručnici kao auktora navode malobraćanina Johna P e c h a m a, slušača Bonaventurinih predavanja u Parizu oko 1270. godine, canterburyjskog nadbiskupa od 1279. Usp. F. J. E. R a b y, *The History of Christian-Latin Poetry from the Beginnings to the Close of the Middle Ages*, Oxford 1997 (pretisak drugog izdanja iz 1953), str. 425-428; i s t i (ur.), *The Oxford Book of Medieval Latin Verse*, Oxford 1985 (prvo izdanje 1959), str. 413-415, 499-500.

²² Za *Juditu* i *Suzanu* usp. moje studije “Tekstološki i leksikološki prinosi Marulićevoj *Juditi*”, *Colloquia Maruliana* XI, Split 2002, str. 207-233; “Prinosi tekstu i tumačenju Marulićeve *Suzane*”, *Colloquia Maruliana* XII, Split 2003, str. 146-162.

²³ Usp. N. J o v a n o v i ć, “*Ter tužnih konsolaj*: Marulićeva *Utiha nesriće* i pseudo-Senekina konzolacijska zbirka *De remediis fortuitorum*”, *Colloquia Maruliana* XI, Split 2002, str. 413-442; V. G r u b i š i ć, n. dj. (u bilj. 9); M. P a r l o v, n. dj. (u bilj. 9).